

є однією з гарантій розвитку демократії та успішного здійснення інтеграційних проєктів.

Список використаних джерел

1. Балтачева М. Николасу Мадуро грозит «бразильський сценарій» [Електронний ресурс] / М. Балтачева // Взгляд. – 2016. – Режим доступу: <http://vz.ru/world/2016/6/8/815001.html>.
2. Бенюх Н. Ф. Формування громадянського суспільства в контексті соціально-економічного розвитку / Н. Ф. Бенюх [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.academy.gov.ua/news/news_2009/doc/news_2009_06_17_CEI/tezy/t_benuch.doc.
3. Канунников А. А. Европейский союз – Латинская Америка: экономическое, политическое, социальное сотрудничество / А. А. Канунников. – М.: Институт Европы Российской академии наук, 2014. – 102 с.
4. Колодій А. Феномен Майдану в контексті пошуку моделі врядування в Україні // Агора. – Вип.13: Революція відбулася: що далі? – К.: Стилюс, 2014.
5. Посольство України в Аргентинській Республіці [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://argentina.mfa.gov.ua/ua/ukraine-ar/ukrainians-in-ar>.
6. Угода про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248387631.
7. Яковлев П. Государство и общество в Латинской Америке: история и современность [Електронний ресурс] / П. Яковлев // Сетевое издание Центра исследований и аналитики Фонда исторической перспективы. – 2014. – Режим доступу: http://www.perspektivy.info/rus/gos/gosudarstvo_i_obschestvo_v_latinskoj_amerike_istoriya_i_sovremennost_2014-02-28.htm.
8. Dictionary [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.dictionary.com/browse/civil-society?r=66>.
9. Instituto para la Integración de América Latina y el Caribe [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.iadb.org/es/intal/intal1081.html>.
10. O'Neil S. K. Latin American Integration: Two Hundred Years of Efforts [Electronic resource] / Shannon K. O'Neil // Latin America's Moment. – 2012. – Mode of access: <http://blogs.cfr.org/oneil/2012/07/17/latin-american-integration-two-hundred-years-of-efforts/>.

References

1. Baltacheva M. Nikolasu Maduro grozit «brazilijskiy stsenarij» [Elektronnyy resurs] / M. Baltacheva // Vzglyad. – 2016. – Rezhim dostupa: <http://vz.ru/world/2016/6/8/815001.html>.
2. Benyukh N. F. Formuvannya gromadyanskogo suspilstva v konteksti sotsialno-ekonomichnogo rozvitku / N. F. Benyukh [Yeletkronnyy resurs]. – Rezhim dostupu: http://www.academy.gov.ua/news/news_2009/doc/news_2009_06_17_CEI/tezy/t_benuch.doc.
3. Kanunnikov A. A. Yevropeyskiy soyz – Latinskaya Amerika: ekonomicheskoe, politicheskoe, sotsialnoe sotrudnichestvo / A. A. Kanunnikov. – M.: Institut Yevropy Rossiyskoy akademii nauk, 2014. – 102 s.
4. Kolodiy A. Fenomen Maydanu v konteksti poshuku modeli vryaduvannya v Ukraini // Aghora. – Vip.13: Revolyutsiya vidbulasya: shcho dali? – K.: Stilos, 2014.
5. Posolstvo Ukraini v Argentinskiy Respublitsi [Yeletkronnyy resurs]. – Rezhim dostupu: <http://argentina.mfa.gov.ua/ua/ukraine-ar/ukrainians-in-ar>.
6. Ugoda pro Asotsiatsiyu mizh Ukrainoyu ta Evropeyskim Soyuzom [Yeletkronnyy resurs]. – Rezhim dostupu: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248387631.
7. Yakovlev P. Gosudarstvo i obschestvo v Latinskoy Amerike: istoriya i sovremennost [Elektronnyy resurs] / P. Yakovlev // Setevoe izdanie Tsentra issledovaniy i analitiki Fonda istoricheskoy perspektivy. – 2014. – Rezhim dostupa: http://www.perspektivy.info/rus/gos/gosudarstvo_i_obschestvo_v_latinskoj_amerike_istoriya_i_sovremennost_2014-02-28.htm.
8. Dictionary [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.dictionary.com/browse/civil-society?r=66>.
9. Instituto para la Integración de América Latina y el Caribe [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www.iadb.org/es/intal/intal1081.html>.
10. O'Neil S. K. Latin American Integration: Two Hundred Years of Efforts [Electronic resource] / Shannon K. O'Neil // Latin America's Moment. – 2012. – Mode of access: <http://blogs.cfr.org/oneil/2012/07/17/latin-american-integration-two-hundred-years-of-efforts/>.

Zabolotna M. F., Ph.D. student of political science of Zaporizhzhya national university (Ukraine, Zaporizhzhya), maria_zabolotnaya@mail.ru

The influence of civil society on integration course choice: the experience of Ukraine and Latin America

At present, process of integration takes place in almost all regions in the world. Integration determines patterns of development of the modern world, because it influences the global structure, global governance. In particular, the process of integration is very popular not only in Latin America, but also in Ukraine. The main goal of this article is to prove the importance of civil society of choosing integration course of Ukraine and Latin American countries. First of all, civil society is one of

the indicators of democracy. In this article were used some scientific methods. They are: method of comparison (to compare features of civil society in Ukraine and Latin American countries and their impact on integration), analysis and synthesis (to highlight the characteristics of civil society). Finally, the participation of civil society is an important part of formulation and solving state issues.

Keywords: integration, civil society, Ukraine, Latin America, democracy.

Zabolotnaya M. F., аспирантка кафедры политологии, Запорожский национальный университет (Украина, Запорожье), maria_zabolotnaya@mail.ru

Влияние гражданского общества на выбор интеграционного курса: на примере Украины и Латинской Америки

В современном мире интеграционные процессы становятся все более масштабными и охватывают все сферы жизни. Интеграция определяет ключевые тенденции развития современного мира: прежде всего, она влияет на трансформацию глобальной структуры, глобального управления и новая интеграционная структура должна обеспечивать активное развитие человечества в целом. Главной целью данной статьи является доказать важность влияния гражданского общества на выбор интеграционного курса (для выделения характерных особенностей развития гражданского общества). Доказана необходимость участия гражданского общества в формировании и решении государственных вопросов.

Ключевые слова: интеграция, гражданское общество, Украина, Латинская Америка, демократия.

* * *

УДК 327.39:[061.1(НАТО)+061.1(ЕС)]

Вонсович О. С.,

кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин, ПрАТ «Українсько-Польський вищий навчальний заклад «Центрально-Європейський університет» (Україна, Київ), sefinrof@ipnet.ua

ВАРШАВСЬКИЙ САМІТ НАТО – 2016: НОВІ ПІДХОДИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ БЕЗПЕКИ

Метою даної статті є аналіз та визначення нових підходів щодо забезпечення європейської безпеки за результатами саміту НАТО у Варшаві 2016 р. Під час написання статті, автором були використані наступні методи: аналіз, синтез, порівняння, індукція, дедукція. Основні одержані висновки полягають в наступному: підходи ЄС та НАТО є важливою стратегічною компонентою процесу подальшого забезпечення європейської безпеки. Актуальним є запровадження нових підходів щодо протидії агресивним діям з боку Російської Федерації, а також її амбіціям щодо відновлення ядерного чинника в зовнішній політиці. Важливим для нашої держави є спільний підхід щодо підтримки зусиль України у боротьбі проти російської агресії. Поєднання національного та євроатлантичного підходів в перспективі може позитивним чином позначитись на врегулюванні ситуації на сході. За умови успішного втілення в життя спільних підходів, система європейської безпеки зможе не тільки адекватно і своєчасно реагувати на зовнішні та внутрішні небезпеки, але і стане більш спроможною до виконання нових функцій та завдань.

Ключові слова: підходи, європейська безпека, Європейський Союз, НАТО, співробітництво, виклики, загрози.

Основною проблемою, яку досліджує автор в даній статті, – є визначення нових підходів до забезпечення європейської безпеки за результатами Варшавського саміту НАТО. Такими, які раніше не були достатнім чином обгрунтовані, видаються наступні аспекти: аналіз головних підсумкових положень Саміту, оцінка заяв, які були зроблені під час Саміту, визначення спільних позицій Європейського Союзу та НАТО щодо ключових питань безпеки та оборони, визначення нових підходів щодо забезпечення європейської безпеки.

В статті автором були використані, переважним чином, матеріали зарубіжних ЗМІ, а також веб-сайтів Організації Північноатлантичного договору, Британського Королівського інституту міжнародних справ, Делегації Європейського Союзу в Туреччині. Це дало змогу автору більш детально проаналізувати підсумкові документи Саміту, визначити пріоритетні напрями подальшого співробітництва НАТО з ЄС, проаналізувати найголовніші аспекти двосторонніх відносин і, на підставі цього, визначити нові підходи щодо забезпечення європейської безпеки.

Метою даної статті – є аналіз та визначення нових підходів щодо забезпечення європейської безпеки за результатами саміту НАТО у Варшаві 2016 р.

Саміт 2016 р. став важливою подією для європейської та міжнародної безпеки. У порівнянні із минулим роком, питань на порядку денному було більше і, відповідно, більше дискусій. Натомість, як і в минулому році, було підтверджено, що **ключове завдання НАТО залишається незмінним: гарантувати те, щоб Альянс залишався безпрецедентною спільнотою свободи, миру, безпеки і спільних цінностей**, в тому числі індивідуальної свободи, прав людини, демократії та верховенства права. Для того, щоб захищати і обороняти нашу неподільну безпеку і наші спільні цінності, Альянс повинен і буде продовжувати ефективно виконувати всі три основні завдання, що визначені в Стратегічній концепції: колективна оборона, врегулювання кризових ситуацій та гарантування безпеки на основі співпраці [1]. Отже, для європейської безпеки Альянс залишатиметься основним форпостом для розвитку подальших ініціатив в рамках системи європейської безпеки.

Однією із головних тем Саміту було «російське питання» в контексті агресивних дій Російської Федерації на сході України. Враховуючи те, що дані дії загрожують європейській безпеці з боку НАТО було заявлено про те, що Альянс як і раніше залишатиметься прихильником продовження послідовного міжнародного підходу, який проявляється у підтримці спільних зусиль, які включають в себе санкції відповідно до рішення ЄС, G7 і інших організацій та інституцій, щоб сприяти мирному вирішенню конфлікту і протидіяти агресивній політиці Росії [2]. Цими словами були підтверджені спільні дії НАТО та ЄС на основі кооперативного підходу щодо протидії російській агресії не тільки по відношенню до України, але і до всієї Європи.

Наступним є широкий підхід до стримування і оборони, який спирається на всі інструменти, які є в розпорядженні НАТО. Це стосується, насамперед, широкого спектру можливостей для протидії сучасним викликам та загрозам, незалежно від того, якою є їх природа та походження. Основою цього повинен бути комплексний захист безпеки всіх країн-членів альянсу на підставі існуючих та запровадження нових засобів протидії. Заходи безпеки, які були схвалені на Саміті сприятимуть забезпеченню безпеки на всьому євроатлантичному просторі, а саме: захист території країн-членів, населення, повітряного та морського просторів, не зважаючи на існуючі виклики та загрози. Ці заходи носять оборонний характер, є пропорційними, відповідають нашим міжнародним зобов'язанням і демонструють нашу повагу до європейської архітектури безпеки. На думку автора, такий підхід є актуальним, адже одноосібність та індивідуальність в цьому плані не несуть ніякого практичного сенсу. Система європейської безпеки є комплексною по своїй природі, а тому потребує застосування кооперативних дій. Це, в перспективі, надасть можливість розробити гнучкі (здатні до швидкої адаптації) механізми, інструменти та засоби ефективної протидії «жорстким» та «м'яким» загрозам європейській безпеці. Також, це сприятиме виходу європейської безпеки на новий, більш високий рівень.

Враховуючи те, що за останні роки рівень напруженості в Європі зріс в рази, між НАТО та ЄС була прийнята домовленість про підвищення здатності протистояти гібридним загрозам, в тому числі шляхом зміцнення стійкості, працюючи разом над аналізом, попередженням та раннім виявленням, за допомогою своєчасного обміну інформацією і, наскільки це можливо, обміну розв'язувальною інформацією між штабами;

розширення і адаптацію оперативного співробітництва в тому числі на морі, а також з питань міграції, шляхом розширення обміну морською ситуаційною обізнаністю, а також більш ефективною координацією і взаємним посиленням спільної діяльності в Середземному морі і в інших місцях; розширення координації з кібербезпеки і оборони в тому числі в контексті спільних місій і операцій, навчань і в галузі освіти та професійної підготовки [3]. Такого роду дії в разі їх повноцінної практичної реалізації в перспективі повинні позитивним чином позначитись на кліматі європейської безпеки. Широкий діапазон сфер, щодо яких запроваджуються безпекові заходи, сприятиме виробленню як вузьких, так і широких підходів по розвитку воєнної та оборонної складових системи європейської безпеки. Це надасть можливість, починаючи з локального рівня (рівень держав-членів) до глобального (міжнародні організації) розробити спільний євроатлантичний комплекс безпеки, який буде ядром як європейської, так і міжнародної безпеки.

Не менш важливим підходом в контексті зміцнення європейської безпеки є поєднання політичного та економічного компонентів Європейського Союзу із безпековими та оборонними компонентами НАТО [4]. В світлі того, що провідні загрози ХХІ ст. є по своїй природі неоднорідними, боротьба із ними повинна вестись методами, які передбачають використання різних механізмів та інструментів з різних сфер. На думку автора, такий підхід, в загальному відношенні, ставить за мету поєднання політичної та військової частин в єдиному кооперативному стратегічному напрямі боротьби із викликами та загрозами. Воно надасть можливість залучити відповідні ресурси ЄС та НАТО в повному обсязі і розробити відповідну спільну програму, яка буде націлена на комплексне забезпечення європейської безпеки.

Ще одним підходом є об'єднання зусиль для боротьби із міжнародним тероризмом, особливо із терористичними проявами від ІДІЛ. Терористичні кордони ІДІЛ перебувають на невеликій відстані від ЄС, а тому дане питання є надзвичайно актуальним [5]. Останні події в Ніщі в липні цього року (як власне і попередні в Парижі та Брюсселі) засвідчили нездатність ЄС самостійно ефективно протидіяти такому виду загроз. На думку автора, саме об'єднання із НАТО може допомогти більш конструктивно та практично підійти до проблеми боротьби із тероризмом на теренах Європи. Використовуючи досвід, засоби, механізми та інструменти НАТО, Європейський Союз зможе вдосконалити свою антитерористичну систему і підвищити рівень обороноздатності та безпеки.

Похідною загрозою від тероризму є нелегальна міграція, із якою протягом останніх років веде плідну боротьбу Європейський Союз. Але поки що, на жаль, доводиться стверджувати про невисоку ефективність протидії, адже потоки мігрантів з Близького Сходу та Африки продовжують перебувати до Європи в пошуках притулку. Це створює ряд проблем і труднощів для країн ЄС, а також загрожує безпеці. На підставі цього доцільним вбачається підхід, в якому цілі та інтереси Європейського Союзу і НАТО збігатимуться в питанні ефективної практичної протидії нелегальній міграції в регіональному та глобальному масштабах [6]. Автор вважає, що такий підхід надасть можливість створити євроатлантичний пояс протидії нелегальній міграції, а також більш швидко та оперативно реагувати на такого роду виклики. Також даний підхід буде корисним в питанні посилення безпеки на кордонах ЄС та їх захисту. На сьогоднішній день такий захист не відповідає реальній ситуації, а відтак потребує вдосконалення. Виходячи з цього, доцільним вбачається розробка спільних (разом з НАТО) дій по підвищенню

рівня охорони та посиленню моніторингу кордонів Європейського Союзу.

Актуальною на Саміті була тема ядерного стримування, до якої НАТО змушена була повернутись після того, як Росія заявила про розгортання ядерних комплексів в Криму. Також нею вже були проведені навчання, в яких ядерні та звичайні збройні сили були поєднані [7]. У відповідь на це, НАТО також провело такого роду навчання, але без поєднання: в 2016 р. літак НАТО F-15E Strike Eagles прийняв участь в навчаннях «INIOHOS» в Греції, щоб продемонструвати Росії, що Сполучені Штати мають ядерні можливості в Європі [7]. Така загроза викликала стурбованість серед країн-членів Альянсу, адже до цього ядерна проблематика була предметом різного роду навчань, тренувань, роздумів та дискусій [8]. Але зараз, Північноатлантичний альянс змушений повернутись до проблеми ядерного стримування, адже вона носить глобальний характер. Зрозуміло, що така ситуація на пряму загрожує і європейській безпеці, а тому спільний підхід НАТО та ЄС щодо ядерного стримування є необхідним в сучасних умовах. Альянс, маючи більше досвіду в сфері ядерної безпеки ніж Європейський Союз, може допомогти йому розробити ефективну програму дій по запобіганню поширенню ядерної загрози з боку Російської Федерації на територію Європи. Це стане важливим компонентом забезпечення загальноєвропейської безпеки, а також посилить оперативні можливості ЄС щодо протидії російській ядерній експансії.

Важливим питанням на Саміті було «українське питання», пов'язане із ситуацією на сході нашої держави. Російські дії в Україні змусили прискоритись НАТО стосовно фокусування на проблемах забезпечення колективного захисту населення країн-членів та його цінностей [9]. З боку Альянсу було висловлено засудження агресивних дій Російської Федерації проти нашої держави, а також те, що ніколи не будуть узаконені її дії по зміні кордонів, зокрема анексії Криму та підтримці сепаратизму, як в Україні. НАТО та Європейський Союз висловили впевненість в тому, що і надалі підтримуватимуть зусилля України у боротьбі проти російської агресії. На думку автора, це можна визначити в якості спільного підходу, який є дуже важливим для нашої держави. Необхідність в отриманні зовнішньої допомоги та підтримки обумовлена неспроможністю України власними силами чинити опір російським діям. На підставі цього, доцільним вбачається поглиблення діалогу між нашою державою, ЄС та НАТО в питаннях оборони та безпеки з метою посилення протидії агресії з боку Російської Федерації. В перспективі даний підхід може позитивним чином позначитись на процесі врегулювання ситуації на сході, якщо досягнуті під час переговорів домовленості будуть на сто відсотків реалізовані на практиці.

Не менш важливим видається спільний підхід щодо протидії злочинності в кіберпросторі, особливо щодо захисту інформації, що становить державну таємницю. На сьогоднішній день дане питання розглядається на найвищому рівні як в Європейському Союзі, так і в НАТО. Збільшення чисельності хакерських атак на фінансові установи, державні інституції та структури, веб-сайти політичних відомств становить собою загрозу, яка потребує негайного вирішення. На підставі цього на Саміті було прийнято рішення про розширення координації з кібербезпеки і оборони в тому числі в контексті спільних місій і операцій, навчань і в галузі освіти та професійної підготовки [10]. Також було наголошено на тому, що боротьба із кіберзагрозами повинна здійснюватись на спільній основі і виходити на новий більш високий рівень [11]. На думку автора, даний підхід є необхідним з точки зору запровадження нових технологій електронної безпеки з метою раннього

попередження та виявлення джерел електронних загроз. Використовуючи їх (технології) в перспективі електронне європейське середовище має шанси стати більш безпечним та захищеним. Колективні зусилля НАТО та ЄС сприятимуть втіленню в життя відповідних проектів та заходів щодо боротьби із кіберзлочинністю за допомогою закріплення їх в стратегічно важливих документах.

Оборонний підхід передбачає зробити оборонну промисловість більш потужною за рахунок збільшення чисельності такого роду досліджень, а також розвитку промислового співробітництва в Європі та по той бік Атлантики [12]. Оборонна складова системи європейської безпеки потребує, на сьогоднішній день, серйозної реформації та вдосконалення. Ті «білі плями», які існують в цій галузі, заважають ефективному та сталому розвитку процесів забезпечення надійного та високого рівня безпеки в Європі. Кооперативні зусилля Європейського Союзу та Північноатлантичного альянсу в напрямі посилення обороноздатності в перспективі можуть стати важливим інструментом боротьби із викликами та загрозами, а також, в позитивному відношенні, позначатись на загальному стані європейської безпеки.

Підсумовуючи вищенаведене, автор зауважує на тому, що дані підходи є важливою стратегічною компонентою процесу подальшого забезпечення європейської безпеки. Колективні зусилля НАТО та ЄС в процесі боротьби із сучасними викликами та загрозами є основою для запровадження нових механізмів, інструментів та засобів боротьби із сучасними викликами та загрозами. Перспективним вбачається запровадження нової методики на основі вищенаведених підходів щодо більш детального вивчення і дослідження змісту загроз і викликів гібридного характеру. Актуальним є запровадження нових підходів щодо протидії агресивним діям з боку Російської Федерації, а також її амбіціям щодо відновлення ядерного чинника в зовнішній політиці. На основі спільних зусиль може бути створений комплекс мір та заходів щодо недопущення поширення російської агресії вглиб Європи. Для цього необхідно, базуючись на відповідних підходах, розробити план дій, який буде визначати новий формат діалогу з Росією. Посилення обороноспроможності ЄС є не менш важливим завданням. Технічна та фінансова допомога з боку НАТО сприятиме реформуванню і вдосконаленню оборонного сектора. Це, позитивним чином, може позначитись на зміцненні системи європейської безпеки. Важливим для нашої держави є спільний підхід щодо підтримки зусиль України у боротьбі проти російської агресії. Поєднання національного та євроатлантичного підходів в перспективі може позитивним чином позначитись на врегулюванні ситуації на сході. Для цього потрібно поглиблювати і розвивати стратегічне практичне співробітництво у форматі «Україна – ЄС – НАТО». Боротьба із такими загрозами як тероризм, нелегальна міграція, кіберзлочинність також повинна будуватись на сучасних підходах, які повинні враховувати всі аспекти регіональної та міжнародної ситуації в сфері безпеки. За умов успішного втілення в життя вищезазначених підходів, система європейської безпеки зможе не тільки адекватно і своєчасно реагувати на зовнішні та внутрішні небезпеки, але і стане більш спроможною до виконання нових функцій та завдань.

Подальше дослідження даної проблематики сприятиме глибшому розумінню сутності спільних підходів щодо вирішення актуальних проблем і завдань європейської безпеки. Розширення спектру досліджень позитивним чином позначиться на виробленні нових підходів, а також актуалізації «українського чинника» в європейській безпековій та оборонній політиці.

Список використаних джерел

1. Рябих В. Саміт НАТО у Варшаві: підсумки й уроки // Riabykh V. Samit NATO u Varshavi: pidsumki y uroki [Електронний ресурс] / Укрінформ. – Режим доступу: http://www.ukrinform.ua/rubric-other_news/2049186-samit-nato-u-varshavi-pidsumki-j-uroki.html (12.07.2016). – Назва з екрану.
2. Warsaw Summit Communiqué issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Warsaw 8 – 9 July 2016 [Electronic resource] / Official website of North Atlantic Treaty Organization. – Regime to access: http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_133169.htm (09.07.2016). – Title from screen.
3. Joint declaration by the President of the European Council, the President of the European Commission, and the Secretary General of the North Atlantic Treaty Organization [Electronic resource] / Official website of North Atlantic Treaty Organization. – Regime to access: http://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_133163.htm (08.07.2016). – Title from screen.
4. NATO summit marks start of closer cooperation with EU [Electronic resource] / Daily News. – Regime to access: <http://www.hurriyetdailynews.com/nato-summit-marks-start-of-closer-cooperation-with-eu-.aspx?pageID=517&nID=101374&NewsCatID=510> (08.07.2016). – Title from screen.
5. NATO Summit Warsaw 2016: can NATO rescue Europe? [Electronic resource] / Newsletter for the European Union. – Regime to access: <http://www.newslettereuropean.eu/nato-summit-warsaw-2016-can-nato-rescue-europe/> (12.07.2016). – Title from screen.
6. Gladkikh M. Some Expectations from the Warsaw Summit 2016 [Electronic resource] / BlogActiv.eu. – Regime to access: <https://euologs.blogactiv.eu/2016/07/08/some-expectations-of-the-warsaw-summit-2016/> (08.07.2016). – Title from screen.
7. The 2016 NATO Summit: What will be on the agenda in Warsaw? [Electronic resource] / Stockholm International Peace Research Institute. – Regime to access: <https://www.sipri.org/commentary/topical-backgrounder/2016/2016-nato-summit-what-will-be-agenda-warsaw> (15.06.2016). – Title from screen.
8. Nab M. Don't Mess With Us [Electronic resource] / Zeit Online. – Regime to access: <http://www.zeit.de/politik/ausland/2016-07/nato-summit-warsaw-russia-nuclear-technology#top-of-overscroll> (08.07.2016). – Title from screen.
9. Lough J. NATO Summit Shows Moscow a Reinvigorated Alliance [Electronic resource] / Chatham House, the Royal Institute of International Affairs. – Regime to access: <https://www.chathamhouse.org/expert/comment/nato-summit-shows-moscow-reinvigorated-alliance> (11.06.2016). – Title from screen.
10. The NATO Summit's overlooked success [Electronic resource] / #Poland. – Regime to access: <http://www.poland.pl/politics/foreign-affairs/nato-summits-overlooked-success/>. – Title from screen.
11. Joint press point with NATO Secretary General Jens Stoltenberg and the President of Poland, Andrzej Duda – Secretary General's remarks and Q&A [Electronic resource] / Official website of North Atlantic Treaty Organization. – Regime to access: http://www.nato.int/cps/en/natohq/opinions_133228.htm (07.07.2016). – Title from screen.
12. Mogherini to take forward implementation of first ever EU – NATO declaration to step up cooperation [Electronic resource] / Delegation of the European Union on Turkey. – Regime to access: <http://avrupa.info.tr/resource-centre/news-archiv/news-single-view/article/mogherini-to-take-forward-implementation-of-first-ever-eu-nato-declaration-to-step-up-cooperation.html> (08.07.2016). – Title from screen.

Vonsovykh O. S., PhD in Political Science, associate professor of international relations department of Private Joint Stock Company «Higher educational institution «Kyiv Academy for the Humanities» (Ukraine, Kyiv), sefinrof@ipnet.ua

Warsaw summit of NATO – 2016: new approaches to ensure European security

The purpose of this article is to analyze and define new approaches regarding the European security based on the results of the NATO Summit in Warsaw in 2016. During writing, the author used the following methods: analysis, synthesis, comparison, induction, deduction. The main obtained conclusions are as follows: approaches of the EU and NATO are an important strategic component of the future European security process. Actual is the implementation of new approaches to countering aggressive actions from the Russian Federation, as well as its ambitions concerning the resumption of the nuclear factor in foreign policy. Important for our country is the general approach concerning the support of Ukraine in the struggle against Russian aggression. Combining national and Euro-Atlantic approaches in the future may positively affect the settlement of the situation in the east. Subject to successful implementation of common approaches, the system of European security can not only adequately and timely respond to external and internal dangers, but also become more capable in terms of execution of new functions and tasks.

Keywords: approaches, European security, European Union, NATO, cooperation, challenges, threats.

Vonsovich A. S., кандидат политических наук, доцент кафедры международных отношений, ЧАО «Украинско-Польское высшее учебное заведение «Центральное-Европейский университет» (Украина, Киев), sefinrof@ipnet.ua

Варшавский саммит НАТО – 2016: новые подходы по обеспечению европейской безопасности

Целью данной статьи является анализ и определение новых подходов касательно обеспечения европейской безопасности по результатам саммита НАТО в Варшаве 2016 г. Во время написания статьи, автором были использованы следующие методы: анализ, синтез, сравнение, индукция, дедукция. Основные полученные выводы состоят в следующем: подходы ЕС и НАТО являются важным стратегическим компонентом процесса дальнейшего обеспечения европейской безопасности. Актуальным является внедрение новых подходов в отношении противодействия агрессивным действиям со стороны Российской Федерации, а также ее амбициям касательно возобновления ядерного фактора во внешней политике. Важным для нашего государства является общий подход касательно поддержки Украины в борьбе против российской агрессии. Объединение национального и евроатлантического подходов в перспективе может позитивным образом сказаться на урегулировании ситуации на востоке. При условии успешного воплощения в жизнь общих подходов, система европейской безопасности сможет не только адекватно и своевременно реагировать на внешние и внутренние опасности, но и станет более способной в плане исполнения новых функций и заданий.

Ключевые слова: подходы, европейская безопасность, Европейский Союз, НАТО, сотрудничество, вызовы, угрозы.

***

УДК 327:304.4(4-672)ЄС

Граціотова В. І.,
аспірантка кафедри історії та світової політики,
Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова
(Україна, Одеса),
vitifg@rambler.ru

ПОЛІТИЧНА ПРАКТИКА МУЛЬТИКУЛЬТУРАЛІЗМУ У НІМЕЧЧИНІ

Політична теорія зафіксувала важливу особливість соціального розвитку сучасного світу: в ньому все більше число держав формує полікультурне суспільство. Полікультурне суспільство – це такий тип суспільства, де взаємодіють між собою різні етнічні групи, які сповідають різні культурні установи і морально-етичні цінності.

Не дивлячись на тривалу традицію *jus sanguinis*, відповідно до якої люди, які не є етнічними німцями, не можуть бути повноцінними громадянами, Німеччина, як і багато інших країн, стала полікультурною. У даній статті проводиться історичний аналіз взаємовідносин між державою Німеччина, його корінним населенням і приїждженими представниками інших культур, починаючи з кінця XIX століття до сучасного періоду. Ставиться мета прояснити кризову ситуацію з іммігрантами, а також неприйняття мультикультуралізму як соціального механізму і політики, здатної створити цілізовані і гармонійні відносини різних етнокультурних груп в рамках єдиного суспільства.

Ключові слова: мультикультуралізм, політична практика мультикультуралізму, інтеграція, полікультурне суспільство, Німеччина, історія імміграції у Німеччині.

У зв'язку з тим, що історично склалося так, що Німеччина не вважала себе приймаючою країною, як у XIX столітті, коли почала запрошувати перших гастарбайтерів так і дотепер, програма по довготривалій або постійній інтеграції іммігрантів була не потрібна. В Німеччині рівень і спосіб життя у місцевих та приїжджених істотно відрізнявся, політичної взаємодії практично не було, також не спостерігалося культурної взаємодії між іммігрантами та місцевими.

Окремі заходи «в дусі мультикультуралізму» (припинення практики обов'язкового вислання гастарбайтерів щороку на декілька місяців з тим, щоб позбавити їх можливості претендувати на постійний вид на проживання, дозвіл на відновлення сімей, поширення дитячої допомоги на сім'ї іммігрантів) приймалися розрізнено в спробі залишити в економіці вже навчену робочу силу, скоротивши цим витрати на залучення і навчання нових гастарбайтерів. Таким чином, послідовної політики ефективного мультикультуралізму в Німеччині не проводилося.

Консервативний підхід влади Німеччини щодо приїжджених – не європейців ще з XIX століття вимагав у бажаючих залишитися в країні прагнення бути корисними працівниками. Тоді гастарбайтери не могли сподіватися на сприяння влади і розраховували виключно на свої можливості.

До 1885 р. Німеччина була скоріше країною емігрантів, ніж іммігрантів і відрізнялася досить ліберальною емігрантською політикою. Це пояснюється тим, що Німеччина відставала в індустріальному розвитку від